

עיריזן קדישיזן

פרשת יתרו

הרה"ק רבי
ישראל מרוז'יזן

זי"ע

ניתן להשיג מדי

שבוע

לתרומות, הערות

אה"ק:

0583268992

gmail.com@9260874

עבור גליון "שפת אמת

המבואר" - נא להרשם

באימייל

לשמוע השיעור בשפת אמת

בא"י -0732951385,

בארה"ב (קול הלשון)

7183952440/3/1/2/9

יו"ר המערכת:

הרב יהודה הלוי וינגרטן -

עורך ראשי

הרב מרדכי יעקב שווייד

(מח"ס מנחת חיים)

חברי המערכת:

הרב אברהם ענגלענדער

הרב שמחה פרידמאן

(עורך הגליון "אהבת

שלום המבואר")

הרב יעקב שרגא לויפער

הקדמה ג

פרק א'

צמצום אור א"ם לפי השנת

המקבלים ה

פרק ב'

צמצום התורה לפי השנת

המקבלים ט

פרק ג'

עיקר התורה היא הפוד שבה יג

פרשת יתרו

הקדמה

בדברי תורה אלו שנכתבו כאן על ידי שומעי תורת רבינו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, חוקק רבינו בלבנו ידיעה בסיסית ונחוצה לכל העוסקים בתורה ומקיימי מצוותיה, הלא הם כל ישראל שהיו כולם במעמד הר סיני, והיא במהותה של התורה שנמסרה לנו ולבנינו אחרינו עד עולם.

הבנה זו כרוכה בהקדמה והיא, שבשעה שאנו רואים לפנינו אדם מישראל, מבינים אנו לאלתר כי הנראה לעינינו הגשמיות אינו אלא גופו של האדם בלבד. אך מהותו של האיש שהוא פנימיותו היוצאת לחוץ או כשעושה מעשה כל שהוא, פנימיות זאת הוא מהות רוחנית, והוא המהות שמחיה את המעשה שאנו רואים לעינינו.

ומציאות רוחנית זו, גם כן אינה מתגלית בפעם אחת, שהרי אינו דומה הגילוי שעל ידי המעשה שהוא גילוי חיצוני יותר, להבל פיו היוצא בקולו ודיבורו, שממנו אפשר לחוש ולהבין יותר את רצונו והרגשותיו, ועם כל זה גם הדיבור הוא רק גילוי של הפנימיות אל החיצוניות, אבל אין הוא עצם האדם, כי חכמתו ובינתו נעלמות ונסתרות בתוך נפשו בלבבו בהרגשותיו, ועוד יותר נעלם מהן הוא עומק רצונו שאף הוא עצמו אינו מבין ומרגיש אותה בדיבור.

ובאופן זה ממש היא התורה שאנו רואים לעינינו: הלכות התורה וסוגיותיה שאנו רואים לעינינו, ויש מלומדי התורה החושבים לעיתים בטעות כי זאת היא כל התורה ואין עוד מלבדה, אך באמת טועים הם, משום שהלכות התורה וסוגיותיה הם גוף התורה, אלא הם נמשלים לגוף האדם, שתחילת ההתחברות מוכרח להיות על ידי ראיית צורת פני האדם שבהם משתקף אור חכמתו ובינתו, ועל ידי שמיעת קול דיבורו היוצא מפיו, אמנם מובן שהגוף אינו אלא פתח להתחבר אל הפנימיות שבו שהוא רגשותיו והעומק הנפלא של חכמתו ובינתו, והעומק שבתוך עומק שהוא רצונו והתענוג שלו.

והנמשל - עיקר התורה היא פנימיות התורה הנקראת חכמת האמת, והיא נשמת התורה - הדביקות אשר בה שבה אנו מתיחדים עם נותן התורה ית"ש, וכמו שיחוד בעולם הזה הוא כשמתחבר הרצון הפנימי של שני בני אדם ומתחברים יחד (באותו רצון המחבר את שניהם), כך יחוד הקב"ה וכנסת ישראל הוא כשמתחברים מכח נשמתם אל נשמת התורה בדביקות אחת עד אשר רצון הקב"ה הוא רצונם וכל תאוותם הוא ליחד את שמו הגדול ולהתייחד עמו ולהתכלל בזיו אורו בלבב שלם.

ומזבן שההשגה הפנימית לאשורה, באופן של דביקות נפשו בנפש התורה, רוח ברוח התורה ונשמתו בנשמת התורה היא קשה יותר מחמת רוממותה, ולכן מוכרח האדם להקדים לבו בהכנה עמוקה, לזכך ולטהר את עצמו כדי להבינה ולהשיגה כמו שאומר רבינו הק' כאן, וזה עיקר העבודה ושורש התורה, ומי שחפץ לעבוד את ה' בעבודה פנימית ואמיתית חייב לעבוד את ה' באופן של דביקות ותענוג.

אמנם גם הס מלהזכיר דעה כוזבת אחרת כביכול הלכות התורה אינן התורה עצמה, לאו הוא, אלא כשם שהאוחז את ידי האדם באהבה וחיבה מעורר בזה את אהבתו ובעומק אף דעתו ובינתו ורצונו, כי הגוף הוא כלי ולבוש שעל ידו מתקרבים לנשמה, כך הלכות התורה ומצוותיה ולימוד סוגיותיה הן הן הפתח לקרבת ה' ולהבנה הפנימית שבתורת הסוד.

וגם זאת מלמד אותנו רבינו במאמר זה שהתורה ניתנה לכתחילה בשני אופנים, האחד אופן של "כה תאמר לבית יעקב", אמירה רכה שיכול כל אחד ואחד להשיג דהיינו פשטות התורה העוסק בעניינים שכל אחד ואחד מכיר מיזם הוולדו דהיינו עניני עולם הזה, והאופן השני - "תגיד לבית ישראל", הם העומדים בדרגה הנעלית יותר, כגדול המבין דבר מתוך דבר, והם הראויים להשגת סודות התורה לאחר שזיככו וטיהרו את נפשם רוחם ונשמתם.

פרק א'

צמצום אור א"ם לפי השגת המקבלים

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, פירש רש"י בית יעקב אלו הנשים תאמר להם בלשון רכה, כי אמירה היא לשון רכה ותגיד לבני ישראל אלו האנשים להגיד להם בלשון קשה דברים הקשין כגידון. הנה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת, כי אורייתא וקודשא בריך היא וישראל חד אינון, כמו שהוצרך אין סוף ב"ה לצמצם אורו מגודל בהירתו והתפשטותו שהיה בלא קץ ותכלית לצורך בריאת העולמות, כדי שיהיה מקום פנוי לצורך

ביאור

פנוי לצורך עולמות, מציאות העולמות הוא השיעור שבו מתפשט אור ה' בכל עולם, לפי מידת ה"העלם" של אותו עולם, כפי שאותו עולם ראוי לקבל את אור ה', וכל זה שייך רק כשיש איזה הרגשת היש באותו עולם – גם אם הוא בפועל בביטול מוחלט, ומידת זכותו של אותו הישות היא הקובעת ומודדת עד כמה יתפשט אור אין סוף לתוכו, ומציאות זו שהתפשטות אור ה' תלוי לפי מידותיו של הנשמות והעולמות נתחדש באותו "מקום פנוי" שבו האציל הקב"ה את כח ישראל שבהם נתחדש כח ה"יש" הנעשה לאין',

פה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, פירש רש"י "בית יעקב" אלו הנשים, תאמר להם בלשון רכה, כי אמירה היא לשון רכה, ותגיד לבני ישראל אלו האנשים, להגיד להם בלשון קשה, דברים הקשין כגידון.

הנה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת, כי אורייתא וקודשא בריך היא וישראל חד אינון (זוה"ק ח"ג ע"ג.) כמו שהוצרך אין סוף ב"ה לצמצם אורו מגודל בהירתו והתפשטותו שהיה בלא קץ ותכלית, לצורך בריאת העולמות כדי שיהיה מקום

הוספות והערות

הקב"ה את העולם היה חוזר לשורשה לאין, וכשהפתלל הקב"ה בבריאת האדם הנקרא ישראל אז נתקיים העולם מאין ליש, וזהו רומז שם ישראל היינו יש ראל, כי הר' היא חכמה א' דעת למ"ד בינה הנרמזת במלת אין גם כן, ונתקיימו על ידי

1. כלשון הדגל מחנה אפרים (זאת הברכה, נתבאר בביאור "חסידות מפורשת" בה' מכוננו): ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל בראשית. יש לפרש בזה לנעוץ סופו בתחלתו, על דרך שאמר אא"ז זללה"ה, שם ישראל מורה על דרך כשברא

עולמות, ומהרשימה שנשאר מחמת צמצומו שהוא חלק אור מעצמותו אור

ביאור

מאותו אור שזכה לו בשעת התורה או התפילה, והארה זו היא הגורם לכך שגם כשיעסוק בדברים אחרים, מכל מקום מקושר הוא עדיין בתוך תוכו ובזכרונו לאותו אור רוחני, גם אם אינו עוסק בו באותו שעה - מחמת החקיקה שפעל בו האור רוחני, כי האור של המצוה או התורה שהוא התענוג והרגשי הלב שמתעוררים בו, פועלים באדם שתחלק בו הארה של התקשרות נצחית לאותו אור כהתקשרות אשה לבעלה וכן לאביו. והארה זו שנחלקה בו היא הדרגה האחרונה והחיצונית והנמוכה ביותר בהאור, שהוא נשאר אצל מקבל ההארה תמיד³. נמצא שה'רשימו' - החקיקה וההתקשרות שנותר באדם, שב וניעור תמיד על ידי כח הזכרון⁴, הוא

ומכוח זה נבראו כל העולמות שבהם אין נתגלה אור אין סוף בפועל ובגילוי בכל מקום².

ומהרשימה שנשאר מחמת צמצומו שהוא חלק אור מעצמותו אור אין סוף ברוך הוא, הרשימה היא החקיקה שנשארת לאחר הסתלקות האור מתוך העולמות שמקורם ושרשם הוא באורו יתברך, ובכל מקום שהיה אור ה' בתחילה נשאר בו תמיד הזכרון והגעגועים לאור.

והמשל לזה הוא כשיש לאדם איזה הארה בתורה או בתפילה או בשבת או מחמת מצוה אחרת, ומסיים לעסוק באותו ענין, אזי אע"פ שכבר אינו עוסק באותו ענין, מכל מקום מכיון שכל דבר רוחני הוא נצחי, לכן נשארת בו הארה

הוספות והערות

אלהותם להשיגו, ובשכלים שעבדו ואחר כך אנו אומרים האל שיש פעם שהשכליות הולכים מהאדם. ועם כל זה נשאר בו רשימו וזה נקרא לאה. בשעה שאדם נלאה מהשגה ומאיר בו בחינת רשימו, וזה היפך אותיות האל, שמכל מקום הארה מאלהות נשאר דבוק בו. וזה פעולה שאחר כך יתחבר לדרכים אלו שכבר היה בו והשיג בהם השכליות. וזה הרשימה הנשאר בו בודאי הוא התחתיות מהשגה ראשונה. וזה הם החמש אותיות דמנצפ"ך.

4. ידוע הכלל ברוחניות שכל מה שנתפש בשכל האדם, אף שמסתלק אחר כך מכל מקום רשימו נשאר תמיד, כי ברוחניות הכל קיים תמיד לעולם ועד, רק על דרך משל מי שהוא בעל זכרון גדול

הישות של ישראל כמבואר במקום אחר, וזהו ישראל עלה במחשבה והבן. וזהו ישראל בראשית, שעל ידי ישראל שהוא מורה יש אין, שנעשה יש מאין כנ"ל, זהו בראשית, היינו העמדת קיום מעשה בראשית שלא יחזור לאין, היא על ידי הישות של ישראל והבן.

2. תורה אור פרשת לך לך ע' י"ג.

3. וזהו בחינת ה"מלכות" של האור, ובעולם המידות הוא בחינת "לאה", וכמו שאמר המגיד ממועזריטש (כתבי קודש (טו-טז); כת"י (א)): והנה אומרים אלקי אברהם אלקי יצחק וכו'. הענין כי אברהם יצחק ויעקב שעבדו להבורא ברוך הוא ביראה ואהבה והתפארות, הנה האהבה היה כמו כלי להשכלים שעבדו בהם שהיה משלחים

אין סוף ברוך הוא, הוצרך אותה הרשימה הנ"ל גם כן מגודל אורה להתלבש

ביאור

בקשר בל ינתק לאור אין סוף ומיוחד עמו, על כן צמצם הקב"ה רשימו זו שלא תתגלה לגמרי, אלא על ידי לבושים (בבחינת משל המצמצם סברא עמוקה).

וצמצום זה השני, שנקרא "הלבשה", הוא מה שגילה הקב"ה את אורו לתחתונים על ידי המידות שהם מוגבלות, כי המידות הם מלשון גבול ומידה, שהרי מגלים את המוחין בבחינה מורגשת ומצומצמת כפי שהאדם מרגיש בכלי מידותיו, ומבשרי אחזה אלוק שאי אפשר לנפש האדם להשיג ולהרגיש אור אלקותו ית' בעצם התגלותה רק על ידי מידות הנפש, שהם הרגשת קירוב (אהבה) או פחד מריחוק (יראה), וכן בשעה שאדם מרגיש נעימות וגודל המורא המתעורר בזמנים מיוחדים הוא מרגיש תפארת וגודלו ית' לפי ערכו, ופרצופין יש בעולמות חמשה פרצופים (גילויים של אור ה'), שכל אחד מהם כולל עשרה פרטים, ולכן נקראים גילויים אלו בתואר שם

חלק מהאור עצמו, והוא ההארה שעל ידה מתקשר לאור אין סוף ב"ה, ולכן כשם שהאור אין סוף כך הרשימו אין בו סוף.

וזהו שביאר רבינו שכל החיות של כל העולמות שנאצלו אחר הצמצום הוא מכח רשימו דא"ס, דהיינו שנשאר אור גדול ונורא בכל העולמות, ומהותו הוא שנשאר בחינה של ידיעה והרגשה החקוקה בכל העולמות כי יש א"ס גדול ונורא למעלה מכל תפיסה והשגה, ורשימו זו עצמה היא חיות כל העולמות, וממנה התחיל כל סדר ההשתלשלות.

הוצרך אותה הרשימה הנ"ל גם כן מגודל אורה להתלבש במדות וספירות, מכיון שאין בכח הנבראים שיש להם ולהשגתם סוף - להתקשר לאין סוף, אפילו על ידי הרשימו שהגם שהוא דרגה אחרונה וחיצונית מהאור, שהרי מכל מקום הוא קשור

הוספות והערות

אחרת, שגם אז ישנו בוודאי, שהרי כשעלה ברצונו לעסוק באותה סוגיא יחזור אורה להאיר תיכף ומיד בכל השלימות, ועל כרחך צריך לומר שהאור היה בעצמות החכם ונשאר בו תמיד שייכות לאור הזה שהיה דבוק בו ומעולם לא נפרש ממנו, בבחינת זכרון החקוק בו, ועל ידי הזכרון שהוא השייכות שלו לאותו ענין יכול לחזור ולהתדבק באותו הענין ואז יחזור ויבא האור בשלימותו. (מאמר שני המאורות ח"ג פ"א סימן ב').

שכל מה שלמד נצב לפניו תמיד, אעפ"כ כשהוא עוסק בסוגיא אחת אז אותיות הסוגיא החקוקים בזכרונו מלאים טוב החכמה והבינה והדעת בהם ובמתיקות אורם, ואותיות הסוגיא אחרת שאינו נותן דעתו עליה עתה נעלם האור מהאותיות לגמרי, וכשחוזר ומעורר את הסוגיא השניה לחשוב בה חוזר ונתעורר כל המתיקות שהיה לו באותה שעה, ויש להבין היכן היה האור שהיה באותיות בעת שלמד אותה הסוגיא כשהיה עוסק בסוגיא

במדות וספירות ופרצופין, וכל עולם ועולם כפי כח שיכול לקבל אור מהרשימה הנ"ל, כך הוא הלבשתו עד מלאכים ושרפים ואופנים וחיות הקודש, שאז נחלש ונכהה גודל בהירות הרשימה הנ"ל מחמת התלבשותה במעלות ומדריגות הנ"ל, עד שיכול מעט אור לרדת לזה העולם השפל והגשמי והעבי' צמצום אחר צמצום ולבוש אחר לבוש, עד אין סוף מספר וקץ ותכלית בגלגלים וכוכבים ומזלות.

ביאור

אותה הסברא לתלמידו שיכול להסביר את הענין לפשוטי עם, שכל אחד ממשיל את הענין באופן השייך לפי ערך המשפיע והמושפע, שהמשל של החכם הגדול לתלמידו הוא עמוק כ"כ עד שלא באפשרי לסתם בן אדם להשיג אותו כלל, רק על ידי שהתלמיד מסביר את הענין לתלמידו על ידי משל השייך לדרגתו, והוא ממשיל את הענין במשל פשוט יותר לפשוטי עם, יכול הפשוט שבעם להבין את הענין.

אך הבנה זו כיון שנצטמצמה על ידי כל המשלים, היא הבנה קטנה מאוד לפי ערך המקבל, ואין בה את הבנת אמיתות כל הענין לעומקו, משום שכל אחד הלביש את הענין והרחיק אותו יותר מאמיתותו, שהרי המשל אינו עוסק באותו הענין העמוק אלא בענין אחר, והשייכות בין המשל להנמשל הוא רק בדמיון הרוחני שבו. וכן ההשפעה מעולם לעולם יורדת על ידי בחינה

'פרצוף', משום שכל גילוי הוא שלימות גמורה הכלולה מכל המידות כאדם שיש לו רמ"ח איברים ושס"ה גידים⁵.

וכל עולם ועולם כפי כח שיכול לקבל אור מהרשימה הנ"ל, כך הוא הלבשתו עד מלאכים ושרפים בעולם הבריאה ואופנים בעולם העשיה וחיות הקודש בעולם היצירה, שאז נחלש ונכהה גודל בהירות הרשימה הנ"ל מחמת התלבשותה במעלות ומדריגות הנ"ל, עד שיכול מעט אור לרדת לזה העולם השפל והגשמי והעביות צמצום אחר צמצום ולבוש אחר לבוש, עד אין סוף מספר וקץ ותכלית בגלגלים וכוכבים ומזלות, כל עולם ועולם מקבל את השפע מהעולם שמעליו, בדרגה והוא המשפיע לעולם שתחתיו, ועל ידי זה מצטמצם האור.

משל למה הדבר דומה? לגאון גדול המסביר סברא לתלמידו המסביר את

הוספות והערות

וכן החכמה והבינה כוללות כל אחד מהם עשרה ספירות ונקראות אבא ואמא, וכן המידות אע"פ

5. דהיינו שספירת הכתר נתגלתה בעולם התיקון באופן שהוא כולל בתוכו את כל העשרה ספירות,

פרק ב'

צמצום התורה לפי השגת המקבילים

כמו כן התורה הקדושה שכתוב אצלה (משלי ח) ואהיה אצלו אמן שעשועים יום יום, יום של הקב"ה אלף שנה, ויום המה בסוד תרין יומין בסוד אלפים שנה שהיתה התורה הקדושה קדומה אצלו קודם בריאת העולם, שהיא חלק האור מעצמותו יתברך, ומחמת שהיא חלק אור מעצמותו יתברך, נבראו בה כל העולמות, וכל עולם ועולם כפי גודל

ביאור

בסוד אלפים שנה שהיתה התורה הקדושה קדומה אצלו קודם בריאת העולם, שהיא חלק האור מעצמותו יתברך.

ומחמת שהיא התורה חלק אור מעצמותו יתברך ממילא יש בה כח אין סוף שיכול להאיר ולברוא וליצור ולעשות, ולכן מכוחה נבראו בה כל העולמות, וכל עולם ועולם מעולמות הנקראים "אצילות" "בריאה" "יצירה"

הנקראת פרסא ומסך, שהיא כעין משל שעל ידו נצטמצם האור מעולם לעולם.

כמו כן התורה הקדושה שכתוב אצלה (משלי ח, ל) וְאֶהְיֶה אֲצִלּוֹ אָמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׂעִים יוֹם יוֹם וְכדאיתא בתנחומא (וילך סימן ב) על הפסוק הנ"ל - יום של הקב"ה אלף שנה, שנאמר, כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול (תהלים צד ד). ו"יום יום" המה בסוד תרין יומין,

הוספות והערות

דוגמת הפרצופים עליונים והתלבשותם ושכל פשוט. דו"ק ותשכח בכמה משלים שכתבתי באדם, ועל דרך זה יובן בעז"ה כל הפרצופים והתלבשותם אף ברוחניות, אף שאין שכל אנושי יכול לסבול זה, ולהבין בעולמות העליונים, אך הרוחניות האדם השכל מחייב שגם ברוחניות, העולם ג"כ כל זה וד"ל. ואכתוב עתה מה ששמעתי להבין מאדם מה שכתוב שמדריגה תחתונה של עולם העליון הוא נעשה מוחין לעולם התחתון ממנו, למשל אדם שאומר דברי תורה חדשים לאדם אחר, נמצא הדיבורים של אדם זה

שהם רק שבעה בערך כל העולם, אזי בפרטות יש בהם עשרה ספירות ונקרא זעיר אנפין, וכן מידת המלכות כוללת בתוכה עשרה ספירות.

6. כמו שא"י בכתבי המגיד ממעזריטש (תורת המגיד ליקוטים עמ' קעה): כלל זה יהא בידך, שכל המשלים שהביאו באדם, למשל אל העולמות העליונים, אינו כפשוטו, כמ"ש שאנו לומדים בכתבים בגשמיות. אך כל הפרצופים והתלבשות הכל רוחניות, ושכל פשוט, והראיה לזה, שהרי מצעו באדם, ברוחניות שבו, דהיינו המחשבה שלו, בשכל שלו, שהוא רוחניות גמורה, מצינו בו ממש

י חסידות פרשת יתרו מפורשת

בהירתו וזיוו, ככה מאירה שמה התורה הקדושה על צירופי שמותיו ויסודותיו ורזיו, וכל עולם ועולם כפי גודל בהירתו, ככה מאירה צירופי שמותיו הקדושים בצירופים שונים כל עולם ועולם כפי גודל אורה, ככה נצטרפה שמה בצירופי שמותיה ויסודותיה ואורותיה הגדולים על צירופים שונים בצירופים קדושים, עד ירדתה לזה העולם הגשמי והעביות בחומרם וגופם הגשמים והעבים, וצריכה להתלבש גם כן בלבוש הגשמי והעביות בתרי"ג מצות איסור והיתר וטומאה וטהרה וכשר ופסול ודיני ממונות ודיני הנהגות האדם.

ביאור

שונים שבהם נסדר השם לפי הצורה שהוא מאיר באותו עולם, עד ירדתה לזה העולם הגשמי והעביות בחומרם וגופם הגשמים והעבים, וצריכה להתלבש גם כן בלבוש הגשמי והעביות בתרי"ג מצות איסור והיתר וטומאה וטהרה וכשר ופסול ודיני ממונות ודיני הנהגות האדם, רצונו של הקב"ה נתגלה לנו על ידי הלבוש שהם עניני עוה"ז, דהינו שהתורה מורה לנו מה רצון הקב"ה בעניני עולם הזה מחמת שאנו מלובשים בגוף, ולכן בתחילת עבודתינו אין אנו יכולים להבין רצון השם יתברך, רק על ידי שיתגלה לנו רצון הקב"ה במעשינו בעניני עולם הזה, כדוגמת התינוק שאינו מבין מהות האות אל"ף עד שמושלים לו האות

ו"עשיה", כפי גודל בהירתו וזיוו כפי נכותו שהיא יכולתו לקבל את אור ה', ככה מאירה שמה התורה הקדושה על צירופי שמותיו בכל עולם יש שמות הקדושים אשר סדר האותיות ונקודותיו ומילוייו תלוי כפי אותו עולם, וסודותיו ורזיו.

וכל עולם ועולם כפי גודל בהירתו, ככה מאירה צירופי שמותיו הקדושים בצירופים שונים כל עולם ועולם כפי גודל אורה, ככה נצטרפה שמה בצירופי שמותיה ויסודותיה ואורותיה הגדולים על צירופים שונים בצירופים קדושים, כשהשם הקדוש הוא כסדרו, הרי זה מורה כי הארתו מתגלית בבהירות ובכרירות, ובעולמות התחתונים מאירים השמות הקדושים בצירופים

הוספות והערות

המשפיע לזה, ונקרא עולם העליון. בערך אדם השומע, כי הוא נקרא עולם התחתון, כי הוא המקבל ממנו. (א"צ"ס).

שהוא מדרגה תחתונה שלו נעשתה מחשבה אצל זה ששמע, כי שומע במחשבה שלו הדיבור של זה, והאדם האומר לאדם אחר התורה הוא

הסידות עירין קדישין מפורשת יא

ועל כן מחמת התלבשותה כנ"ל, נקראת בסוד גופי התורה בסוד הלבוש שיש לה, וכפי שכלו של אדם שיכול להגיע ולהשיג ידיעתה, אבל כפי שהיא בעולמות עליונים באורות צירופי שמותיו הקדושים והטהורים והבהירים ויסודותיה העמוקים כנ"ל, אזי נקרא בשם נשמת התורה, וכמו

ביאור

המתגלה בכל הלכה והלכה.⁷ אבל כפי שהיא התורה מתגלית בעולמות עליונים, באורות צירופי שמותיו הקדושים והטהורים והבהירים באופן שלמעלה מהשגה בעולם הזה, והם השמות הקדושים שהם כלים לאור השם יתברך,⁸ ויסודותיה העמוקים כנזכר לעיל, אזי נקרא בשם נשמת התורה, כי גילוי הוא זה הוא בחינת הנשמה והחיות של התורה שהיא בחינת גוף דהיינו ההלכות שלפנינו. ולא זו בלבד, אלא כמו שיש בהנשמה

בשואב המים הנושא על גביו המוט והמים על גבי המוט וכמבואר לקמן. ועל כן מחמת התלבשותה כנ"ל נקראת בסוד "גופי התורה", בסוד הלבוש שיש לה, כמו שבגוף נתגלה כח הנפש והנשמה, והנפש פועלת בגוף כפי רצונה והגוף הוא לבוש לנפש, ועל ידי פועלת הגוף יוצאת לידי גילוי רצון הנפש השוכנת בתוכו, כך על ידי פסקי התורה באיסור והיתר וטומאה וטהרה כו' נתגלה אור התורה וחכמתו בעניני עולם הזה וכפי שכלו של אדם שיכול להגיע ולהשיג ידיעתה עמקת השכל

הוספות והערות

וגופם מכל וכל בתכלית הזיכוך והבהירות, ואינם מרגישים בעצמם מכל וכל, והיה בתכלית האין גמור שהוא סוד כלות הנפש, וזהו "והחכמה מאין תמצא" כי החכמה הוא סוד כח מ"ה שהוא כח של השם הויה ב"ה שמספרו מ"ה במלואו סוד אור דאתגלייא בלא הצמצום והלבוש, "מאין תמצא" כי מי שהוא במדרגת "אין" שהוא ביטול גופו וחומריו שהוא הלבוש מכל וכל מחמת זכותו וטהרתו "תמצא", ר"ל יכול להגיע למעלות ומדרגות אור דאתגלייא כי מצא מין את מינו וניעור.

8. שעל ידי שהתחוננים מתדבקים בשמות אלו בדחילו ורחימו הם יכולים להדבק באור שבאותיות.

7. וראה עוד דברי רבינו בעירין קדישין פרשת בחוקותי באופן שיש, הנה כתיב כי שמש ומגן ה' אלקים, כמו שהשמש צריכה למגן מחמת גודל בהירתה ואורה הרב שאין העולם יכול לסבול, ולזה צריכה למגן לשכן על ידו גודל הבהירות, כמו כן ה' אלקים שהשם הוי"ה ב"ה שהיא סוד אור אין סוף בעצמו מחמת גודל אורו בלי גבול ותכלית אין העולם יכול לקבל גודל הבהירות, והוצרך השם יתברך לצמצם אור בהירתו על ידי שם אלקים סוד הצמצום לקיים העולמות והנה אור א"ס ב"ה בלי צמצום נקרא "אור דאתגלייא", שהוא בלא לבוש וצמצום והאור דצמצום ולבוש נקרא אור דאתכסייא. והנה אור דאתגלייא אינו יכול להגיע אליו רק יחידי סגולה שמזככים חומרם

שיש בהנשמה חילוק בסוד נשמה חיה יחידה, כמו כן התורה שהיא עולמות עליונים בסוד נשמה, יש לה גם כן חלוקים כפי גודל בהירות צירופי שמותיה ויסודותיה בכל עולם ועולם לפי בהירתו, ועל כן יש שבעים פנים לתורה, מחמת ירידתה לזה העולם שמתנהג על ידי שבעה מידות שנשתלשלו מלמעלה לזה העולם לצורך העולם, וכל אחד כלול בעשרה מדות וז' פעמים עשרה עולה שבעים, וכפי הנהגתה של העולם הזה כך תורתיה ודיניה שיתנהג בה.

ביאור

ורק ה'מידות' הם המורגשות בעולם העשייה שכל התנהגותו הוא על פי אהבה ויראה והתפארות וכדומה, ומבשרי אחזה אלוך, כשם שאין אדם יודע מה שבלב חבירו כלל, רק באופן שנתגלה על ידי ששת המידות או הדיבור שהוא המידה השביעית המלכות, כן אין אנו יכולים להשיג אור התורה רק על ידי המידות שהם כל המצוות וכל התורה כולה שהם מצוות עשה - בחינת אהבה, ומצוות לא תעשה - בחינת יראה, המשתלשלים בפרטות לכל המידות, וכך אחד כלול בעשרה מדות כל מידה כלולה מכל המידות, דהיינו שבחסד יש כתר חכמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות, וכן בגבורה וכל המידות, וז' פעמים עשרה עולה שבעים, וכפי הנהגתה של העולם הזה כך תורתיה ודיניה שיתנהג בה.

חילוק בסוד נשמה חיה יחידה, כי הנשמה היא שם כללי לכל חלקי הנשמה שהם למעלה מהשגה, משא"כ רוח ונפש הם השכל והמידות המתגלים בגוף, כמו כן התורה שהיא עולמות עליונים בסוד נשמה, יש לה גם כן חילוקים כפי גודל בהירות צירופי שמותיה ויסודותיה בכל עולם ועולם לפי בהירתו בכל עולם מתגלה חלק התורה השייך לאותו עולם מהעולמות שיש בהם כמה חילוקי מדרגות זו למעלה מזו.

ועל כן יש שבעים פנים לתורה, מחמת ירידתה לזה העולם שמתנהג על ידי שבעה מידות שנשתלשלו מלמעלה לזה העולם לצורך העולם, התורה נתגלתה בעולם הזה רק במידות, כי ה'מוחין' (כתר חכמה בינה) אינם מורגשים בעולם כלל, אע"פ שהם שורש המידות,

הוספות והערות

בפרודא, הרא הוא דכתיב (שם י) מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם כלהו שבעים לשון בפרודא דא מן דא, אבל באורייתא שבעים פנים

9. עי' רעיא מהימנא (כ, א), ומתמן הוו ידעין סנהדרין ע' לשון, דאינון ע' פנים לתורה, דאית שבעים לשון מסט' דמלכות הרשעה וכו' כלא

פרק ג'

עיקר התורה היא הסוד שבה

והנה, אם האדם מזכך חומר וגופו מכל וכל, אז יכול להגיע ולהשיג סוד נשמות התורה כנוכר לקמן בפרשת בהעלותך, והנה ידוע למי שיודע וכן היא האמת שאם הרב או האב מתחיל ללמוד אלפ"א בית"א לתינוק קטן, כשמתחיל ללמוד האב או בודאי בתחלה כשמראה לו אל"ף לתינוק הנ"ל, אזי צריך האב או הרב לצמצם שכלו הגדול לצורך התינוק, להמשיך האל"ף להעיץ שנושאין בו את המים, והבית לדבר אחר, וכן הגימ"ל

ביאור

בתחלה כשמראה לו אל"ף לתינוק הנ"ל, אזי צריך האב או הרב לצמצם שכלו הגדול לצורך התינוק כדי שהרב יוכל להעביר את הבנתו להתינוק, מוכרח הבן כביכול לצמצם את שכלו ולהכנס לשכל התינוק כדי למדוד בדעתו לפי הבנתו של התינוק איך יוכל להבין את הנלמד, והיינו להמשיך האל"ף להעיץ שנושאין בו את המים שבו רגיל התינוק מקטנותו שרואה שואב המים נושא את המים לביתו,

והנה אם האדם מזכך חומר וגופו מכל וכל על ידי קיום מצוות התורה בזריזות ותשוקה והתלהבות, אז יוכל להגיע ולהשיג סוד נשמות התורה ומשמים יגלו לו כוונת המצוות שהיא נשמת התורה¹⁰, כנוכר לקמן בפרשת בהעלותך.

והנה ידוע למי שיודע וכן היא האמת, שאם הרב או האב מתחיל ללמוד אלפ"א בית"א לתינוק קטן, כשמתחיל ללמוד האב או בודאי

הוספות והערות

בטוב הכוונה תלכו אתם, אפילו אינכם יודעים בטוב הכוונה, ולענות היצר הרע לאמור שכך צוה השם יתברך בלא טעם, ויעשה המצוה בזריזות ותשוקה ובהתלהבות לעשות רצונו יתברך כו', ועשיתם ושמרתם את מצותי ועשיתם אותם, שהשם יתברך מבטיחו שאם מתנהג בדרך הנ"ל, אזי הבא לטהר מסייעין לו, כי השם יתברך יעזור ויסייע לו לשמור ולעשות שיעשה המצוה אחר כך על פי הכוונה שיגלה לו רימזותם בעולמות העליונים."

לתורה בלשון חד, ודא יסוד ו' הלכה חדא חכמה זעירא מלכות רבה ע' לשון כחושבן סוד מן יסוד. 10. וכן מובא בדברי רבינו בפרשת בחוקתי "אם בחוקתי תלכו... יתאמץ ויתחזק האדם בעבודת השם יתברך הן בתורה והן בתפלה ובכל המצוות לעשות אותם בתשוקה וחפצה בהתלהבות חזקה... על זה מבטיח השם יתברך אם בחוקתי תלכו, כי חק הוא דבר שלא בטעם, שבכלל המצוות אפילו מצוות שיש להם טעמים וסודות לאנשים היודעים

וכן שאר האותיות, כי התינוק בלא המשל והדמיון לא יתפוס תמונת האותיות של הא"ב, מחמת שכלו הקטן שלא הורגל עדיין בהן. אבל בדברים של המשל שהורגל בהם מיום הולדתו, מחמתם יכול לתפוס כל האותיות של הא"ב, וכן התורה הקדושה שלכך הוצרכה להתלבש ולצמצם בלבושים הנ"ל, ולהיות בסוד גופי התורה מחמת טעם המשל הנזכר לעיל, וזה ידוע למי שיודע, כי יעקב הוא סוד קטנות השכל סוד יו"ד עק"ב, וישראל הוא סוג גדלות השכל סוד ל"י רא"ש.

וזהו כה תאמר לבית יעקב לאנשים שהם בקטנות השכל, תאמר הם בלשון רכה, רוצה לומר להלביש התורה הקדושה במשלים הנ"ל

ביאור

יכול ללמוד ולהתפלל, כך בנמשל אחרי שנתפסה התורה בלב האדם בהתלבשותה בדברים הגשמיים יכול הוא להבין דבר מתוך דבר גם הנעשה בעולמות העליונים.

וזה ידוע למי שיודע¹¹, כי יעקב הוא סוד קטנות השכל סוד יו"ד עק"ב שהעקב רחוק מהראש והנהגת השכל יותר משאר האיברים, וישראל הוא סוג גדלות השכל סוד ל"י רא"ש שהראש הוא מקור השכל שמתפשט בכל האיברים.

וזהו "פה תאמר לבית יעקב", לאנשים שהם בקטנות השכל, "תאמר", להם בלשון רכה בדברים קלים המובנים לכל אחד ושונים לכל נפש, רוצה לומר להלביש התורה

והבית לדבר אחר, וכן הגימ"ל וכן שאר האותיות, כי התינוק בלא המשל והדמיון לא יתפוס תמונת האותיות של הא"ב, מחמת שכלו הקטן שלא הורגל עדיין בהן. אבל בדברים של המשל שהורגל בהם מיום הולדתו, מחמתם יכול לתפוס כל האותיות של הא"ב, נמצא שהעץ שנושאים בו את המים הוא משל ולבוש לאות אל"ף.

וכן התורה הקדושה, שלכך הוצרכה להתלבש ולצמצם בלבושים הנ"ל, ולהיות בסוד גופי התורה מחמת טעם המשל הנזכר לעיל, שעל ידי המשל מבין ונתפס בלבו הענין לאמיתו, וכמשל הנזכר, אחרי שיודע ומכיר מהות האות אל"ף וידוע הברתה ונכנסה בלבו

הוספות והערות

11. זהו לשון רגיל בדברי רבינו שכפי המקובל היה מקדים לפני כל תורה ודבר חדש שאמר, "ידוע למי שיודע וכן הוא האמת".

תרי"ג מצות, ודין איסור והיתר כשר ופסול טמא וטהור ודיני ממונות והנהגות האדם כמו התינוק הנ"ל, אבל ותגיד לבני ישראל, ר"ל לגדולי השכל שמכונים בשם ישראל כנ"ל, תגיד להם התורה הקדושה שהוא לשון קשה, סוד פנימיות התורה על ידי זיכוך חומרם וגופם יגיעו וישגו לסוד נשמת התורה, שאין יכול להשיג ולהגיע לזה רק על ידי ביטול תאותיו והנאותיו שהוא קשה לאדם, כי למדרגת ישראל סוד לי ראש אינו יכול להשיג ולהגיע רק על ידי זיכוך חומרם וגופם, אז יהיה להם התורה הקדושה בסוד הגדה, שהוא לשון קשה, שהוא סוד נשמת התורה מגודל צירופי שמותיה הקדושים ובהירתה באורותיה כפי שהוא בעולמות העליונים, ואפילו אם ישיגו לצד נשמת התורה, יהיה גם כן קשה להם התורה

ביאור

ידי ביטול תאותיו והנאותיו על ידי שמבטל את התגברות הגוף על הנשמה, ומגביר את כח הנשמה שתשלוט על הגוף יכול לזכות לנשמת התורה, שהוא קשה לאדם מפני שני טעמים, הא' כי למדרגת ישראל סוד "לי ראש" אינו יכול להשיג ולהגיע רק על ידי זיכוך חומרם וגופם, אז יהיה להם התורה הקדושה בסוד הגדה, שהוא לשון קשה, שהוא סוד נשמת התורה, מגודל צירופי שמותיה הקדושים ובהירתה באורותיה כפי שהוא בעולמות העליונים.

עוד טעם ואפילו אם ישיגו לצד נשמת התורה, יהיה גם כן קשה להם התורה הקדושה וכמו שביאר רבינו לעיל שגם בנשמת התורה יש כמה בחינות זו למעלה מזו, ושם ניכר ביותר איך שכל דרגה היא רק הכנה לדרגה

הקדושה במשלים הנ"ל תרי"ג מצות באופן שבו נתגלו בעולם הזה על פי הפשט שהוא רק משל לחלק האמת חכמת האמת היא הסוד, ודין איסור והיתר שבמאכלים, כשר ופסול בקיום המצוות כגון סוכה וד' מינים, טמא וטהור דיני טומאה וטהרה הנוגעים בעיקר בזמן שבית המקדש קיים, ודיני ממונות בין אדם לחבירו, והנהגות האדם בין אדם למקום כמו התינוק הנ"ל.

אבל "ותגיד לבני ישראל", ר"ל לגדולי השכל שמכונים בשם ישראל כנ"ל, תגיד להם התורה הקדושה שהוא לשון קשה וכפרשי' – דברים הקשים כגידים, סוד פנימיות התורה, כי רק על ידי זיכוך חומרם וגופם יגיעו וישגו לסוד נשמת התורה שאין יכול להשיג ולהגיע לזה רק על

הקדושה, עד כי כל מה שמרבה האדם השלם ידיעת התורה ביותר אזי יודע ביותר שאינו יודע, כי תכלית הידיעה היא שאינו יודע אם הוא בזיכוך גופו וחומר, אבל לבית יעקב שהם בקטנות השכל שאינם מזככים חומרם וגופם ומכונים בשם יעקב כנ"ל תאמר להם בלשון רכה, סוד גופי התורה במשלים והלבשות הנ"ל שנוח להם לקבלה שלא ישיגו סוד נשמת התורה.

וישראל גם כן חד אינון עם אורייתא וקודשא בריך היא, שכמו ששניהם הנ"ל הוצרכו להצמצום והלבשה הנ"ל כך נשמות ישראל הוצרכו גם כן לצמצום ולהלבשה לרדת לזה העולם השפל והגשמי בגופים

ביאור

להבנה, היינו סוד גופי התורה במשלים והלבשות הנ"ל שנוח להם לקבלה, שלא ישיגו סוד נשמת התורה, וכנ"ל מפני ב' טעמים, הא' משום שבלאו הכי לא יבינו הסוד, והב' שמא כשישמעו את הסודות יחשבו שמבינים את העניינים לעומקם ויפגמו במחשבתם בכבוד שמים.

ועתה מבאר רבינו על פי דבה"ק הנ"ל, מאמר הזוה"ק ישראל ואורייתא וקוב"ה חד: **וישראל** גם כן חד אינון עם אורייתא וקודשא בריך היא, גילוי נשמות ישראל בעולם תלוי בקשר אחד עם גילוי התורה וגילוי הבורא שכולם אחד ממש, שכמו ששניהם הנ"ל הוצרכו להצמצום והלבשה הנזכרים לעיל, כך נשמות ישראל הוצרכו גם כן לצמצום ולהלבשה, לרדת לזה העולם השפל והגשמי בגופים חומרים עבים וגשמיים.

והכוונה במאמר ישראל ואורייתא וקוב"ה "חד הם", הוא גם כן לומר לך,

הרוחנית שעליה עד אין סוף, עד כי כל מה שמרבה האדם השלם ידיעת התורה ביותר, אזי יודע ביותר שאינו יודע, כי תכלית הידיעה היא שאינו יודע, אם הוא בזיכוך גופו וחומר, לידיעה זו - שאינו יודע ומשיג את אור הקב"ה שהוא למעלה מגבול, מגיע האדם רק לאחר זיכוך הגוף והתגברות כח הנשמה, שאז משיג ומרגיש בחוש עד כמה אור ה' נעלם ונשגב ונעלה מכל תפיסה שהיא, ודווקא באופן זה שהדברים "קשים" להם שמבינים שהם למעלה מהשגתם, מותר להם ללמוד כי לומדים מתוך ביטול והכנעה ושפלות, משא"כ עבי החומר החושבים שמבינים העניינים שבסוד כפשוטם, שאסורים ללמוד פנימיות התורה וכדלקמן.

אבל "לבית יעקב", שהם בקטנות השכל שאינם מזככים חומרם וגופם ומכונים בשם יעקב כנ"ל, תאמר להם בלשון רכה דברים הקלים

חפידות עירין קדישין מפורשת יז

חומרים עבים וגשמיים, מחמת שהוא חלק אלקי ממעל, אור מעצמות א"ס ב"ה, ומחמת זיכוך חומרו וגופו יכול להשיג ולהגיע לסוד נשמת התורה כנ"ל, כי מצא מין את מינו וניעור.

ביאור

דממילא תדע לך שמחמת שהוא איש הישראל חלק אלקי ממעל, אור מעצמות א"ס ב"ה ששורש ואמיתות נשמתו של היהודי הנקראת "יחידה" היא מעצמות א"ס ב"ה, ומחמת זיכוך חומרו וגופו שעל ידי זה נתגלה שורש נשמתו יכול להשיג ולהגיע לסוד נשמת התורה כנ"ל, כי מצא מין את מינו וניעור שהנשמה והתורה הם אור אחד – אור אלקותו ית', ולכן על ידי התורה מקבלת הנשמה את האור שנתלבש בהתורה.